Protestantse Gemeente
Langezwaag, Luxwoude, Jonkerslân

Rond de Preekstoel

Zomernummer

juni, juli en augustus 2025

ontwerp: Femke Huitema

Paasontbijt in de Mattheüstsjerke

Rond de Preekstoel

Gemeenteblad voor de Protestantse Gemeente
Langezwaag, Luxwoude, Jonkerslân

****

67e jaargang nummer 4 juni, juli en augustus 2025

****

Kopijdatum volgend kerkblad: **24 augustus 2025**

****

Redactie : dominee Frans Willem Verbaas, Rinse Spits, Jelly de Vries

Contact : Voor informatie over kopij, verhuizing of andere wijzigingen en vragen kan jij / kunt u contact opnemen via kerkblad@kerklangezwaag.nl of via Jelly de Vries 06 20 68 15 55.

****

Dominee Frans Willem Verbaas werkt voor de gemeenten Langezwaag, Luxwoude, Jonkerslân en Tijnje -Terwispel. U kunt dominee Frans Willem Verbaas bereiken via telefoonnummer 0513 85 69 92 of 06 39 51 08 98 of via e-mail dominee@kerklangezwaag.nl.

INHOUD

2/3 Om te beginnen…

3/4 Kerkdiensten

5/6/7/8 Gemeentenieuws en -activiteiten

9 Kerkwandeling Gorredijk 29 juni

9/10 Tjerkepaad 2025 met oproep !

10 /11 Collecte

Hoe kwam het christelijke geloof in Friesland?

12/13/14 deel 2

14/15 deel 3

15 Kleurplaat

16 Woning diaconie / Contactgegevens kerk

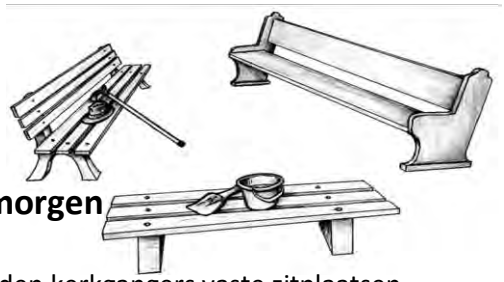

Om te beginnen…

Stoelendans op zondagmorgen

Alle plaatsen zijn vrij in onze kerk. In vroeger tijden konden kerkgangers vaste zitplaatsen huren. De beste zitplaatsen kostten het meeste geld. Zoals voetbalstadions tegenwoordig dure skyboxen hebben, zo hadden kerken vroeger dure herenbanken. Gelovigen met minder geld moesten het met mindere plaatsen doen. Of ze moesten wachten tot vlak voor het begin van de dienst ergens een lampje begon te branden. Als dat lampje ging branden, waren alle plaatsen die nog niet bezet waren weer vrij. Ook de duurdere. Zodat de laatsten alsnog de eersten konden worden.

In het Brabantse dorp waar ik als kleuter woonde, werden de zitplaatsen in de kerk nog verhuurd. Maar de vreemdeling, een reiziger of toerist, die er op een zomerse zondag naar de kerk ging, was zich daar niet van bewust. Hij kwam tamelijk vroeg, zocht een mooie plaats uit in een van de kerkbanken en ging zitten. Dat had hij beter niet kunnen doen, want even later kwam er een nors kijkende medegelovige naast hem staan. Het betrof een gezette man op leeftijd, die gekleed ging in een donker pak waarvan het jasje nogal knelde rond het middel. De vreemdeling mompelde iets van: ‘Goedemorgen.’ De norse man beantwoordde de groet niet. Hij zweeg, en hij bleef staan. Hij wachtte een lange minuut waarin niets gebeurde. Toen draaide hij zich een halve slag en liet zich zakken op de schoot van de vreemdeling die de euvele moed had gehad om op de plaats te gaan zitten, waar hij al sinds mensenheugenis goed geld voor betaalde. Vergeefs probeerde de gast de kreet die zijn mond verliet te smoren, waarna hij zo snel hij kon onder de gezette medechristen vandaan kroop en afdroop naar een andere kerkbank, ergens achteraan. De kerk vulde zich met geroezemoes. Mensen keken beschaamd naar de grond. Zo niet de jongeren die het allemaal vanaf de gaanderij hadden zien gebeuren. Die keken elkaar ongelovig en hoofdschuddend aan. En al snel: samenzweerderig.

Een kleine week later, op zaterdagavond, werd er ingebroken in de schuur van de gezette man, die weduwnaar was en misschien daarom wel zo nors keek. Er werd niets gestolen van de man die een kilometer of twee buiten het dorp woonde. Wel werden met een mes de banden van zijn fiets lek gestoken. De man ontdekte de gevolgen van de inbraak de volgende ochtend, toen hij zijn fiets uit de schuur wilde halen om ter kerke te gaan. Er zat niets anders op, hij moest gaan lopen, het hele eind, want een auto had hij niet. Hij zette er stevig de pas in. Toen hij zwetend in zijn donkere pak bij de kerk arriveerde, was het bijna tien uur. Hij haastte zich naar zijn vaste plaats maar die trof hij, tot zijn niet geringe verbazing, net als op de vorige zondag bezet aan. Waar een week eerder een onbekende man op zijn plaats had gezeten, daar zat nu een opgeschoten jongen van een jaar of zestien. De man bracht dit keer geen geduld op, hij maakte aanstalten om meteen plaats te nemen bovenop de puber. Maar die liet het niet zover komen. De jongen stond snel op en wees met zijn lange, spakerige arm naar het brandende lampje op het klankbord van

de kansel. En hij zei hardop, zodat iedereen in de kerk het horen kon: ‘Het spijt me, meneer, maar alle plaatsen zijn vrij als het lampje brandt. Volgende keer moet u wat vroeger komen.’
Dit keer was het de gezette man in zijn donkere pak die afdroop, naar een bank achteraan in de kerk. Vanaf de gaanderij had de plaatselijke jeugd, die deze zondagochtend in opvallend grote getale naar de kerk was gekomen, de stoelendans met ingehouden adem gadegeslagen. Toen hun vriend triomfantelijk naar de gaanderij opkeek, vloog daar een tiental duimen als duiven de lucht in.

Dominee Frans Willem Verbaas

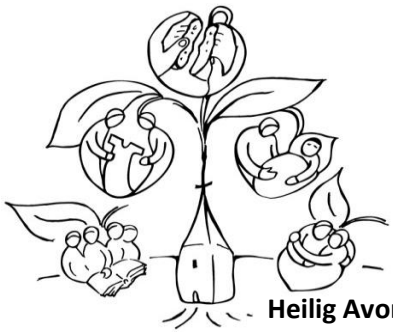

Kerkdiensten

1 juni *10.00 uur*	ds. Frans Willem Verbaas ouderling van dienst Martine Zwaagstra collecte Nederlands Bijbelgenootschap dienst in **Langezwaag,** organist Jelger Goudberg	**Heilig Avondmaal**
8 juni ***9.30 uur***	ds. Frans Willem Verbaas ouderling van dienst Tjitske de Jong **gezamenlijke** dienst in **Tijnje**	**Pinksteren**
15 juni **9*.30 uur***	ds. Frans Willem Verbaas ouderling van dienst Sietske Hendriks **gezamenlijke** dienst in **Terwispel**	
22 juni ***19.30 uur***	ds. Frans Willem Verbaas dienst Raad van Kerken in **Langezwaag** organist Jan Postmus met gelegenheidskoor o.l.v. Jan Andries Dijkstra → zie voor meer informatie pagina **8**	**Regionale Taizéviering**
29 juni *10.00 uur*	ds. Frans Willem Verbaas ouderling van dienst Rinse Spits collecte Werelddiaconaat (Moldavië) **gezamenlijke** dienst in **Langezwaag** met medewerking van De Bazuin	**Slotdienst**
13 juli ***11.00 uur***	dhr. Rinse Spits ouderling van dienst Geartsje Cuperus collecte Voedselbank **gezamenlijke** dienst in **Langezwaag,** organist Jan Postmus	

20 juli ***9.30 uur***	gastpredikant ouderling van dienst Leo Veldman **gezamenlijke** dienst in **Terwispel**	
27 juli *10.00 uur*	ds. C. Schlette ouderling van dienst Martine Zwaagstra collecte Terre des Hommes **gezamenlijke** dienst in **Langezwaag** organist Annette Notenbomer	
3 augustus ***9.30 uur***	gastpredikant ouderling van dienst Tjitske de Jong **gezamenlijke** dienst in **Tijnje**	
10 augustus *10.00 uur*	ds. W. Roobol ouderling van dienst Sietske Hendriks collecte Zomerzending (Cuba) **gezamenlijke dienst** in **Langezwaag**, organist Jan Postmus	
17 augustus ***9.30 uur***	gastpredikant ouderling van dienst Geartsje Cuperus **gezamenlijke** dienst in **Terwispel**	
24 augustus *10.00 uur*	ds. Frans Willem Verbaas ouderling van dienst Leo Veldman collecte Aanloophuis Heerenveen **gezamenlijke** dienst in **Langezwaag** organist Jan Postmus	**Heilig Avondmaal**

→ → → → → 7 september ***10.30 uur*** ds. Frans Willem Verbaas **Tentdienst**

Tussentijdse wijzigingen zijn niet helemaal uit te sluiten
Tijd en plaats kunt u ook vinden via onze website: www.kerklangezwaag.nl

Of ontvangt u de nieuwsbrief van de kerkenraad
Of *u ontvangt een bericht via facebook.com/pknlangezwaag/*

vind ik leuk

Kijk voor o.a. de actuele nieuwsbrief op:
www.classisfryslan.nl
Minsken fan 'e wei – Nijsbrief fan 'e classis

Protestantse Kerk
Classis Fryslân

Gemeentenieuws en gemeenteactiviteiten

Terugblik op Pasen

We leven in spannende tijden. De oorlog in Oekraïne, het geweld in en rondom Gaza, de klimaatzorgen, de wereldwijde verdeeldheid - dit alles zorgt ervoor dat onze feest- en gedenkdagen een extra lading krijgen. We merkten dit ook met Pasen, het feest waarop we vierden dat Christus is opgestaan uit de dood.
Want Pasen staat voor zoveel meer dan het weer tot leven komen van een bijzonder mens die 2000 jaar geleden leefde en stierf. Pasen staat voor leven dat sterker is dan de dood, voor licht dat de duisternis overwint, voor liefde die de haat het nakijken geeft, voor vrede die het laatste woord heeft. Het was alsof we deze boodschap dit jaar nog harder nodig hadden dan in andere jaren.De diensten in de Stille Week die aan Pasen voorafgingen, gevierd samen met de Protestantse Gemeente Tijnje-Terwispel, kenden door alle wereldwijde spanningen een bijzondere lading. En dat gold ook voor het Paasontbijt en de Paasviering op Eerste Paasdag.
Tijdens het paasontbijt en de aansluitende Paasviering op 20 april in de Mattheüstsjerke, was een flinke groep Oekraïense dorps- en streekgenoten aanwezig. Zij hadden hun traditionele paasmandjes meegenomen, gevuld met lekkernijen en kaarsjes, die aan het begin van het ontbijt werden gezegend. Uit de Bijbel werd voorgelezen in het Nederlands en in het Oekraïens. En tijdens de dienst zong het gelegenheidskoor een Oekraïens lied.

Samen deelden we de hoop en het vertrouwen dat vrede, rechtvaardige vrede, het laatste woord zal hebben.

Pinksteren, 8 juni

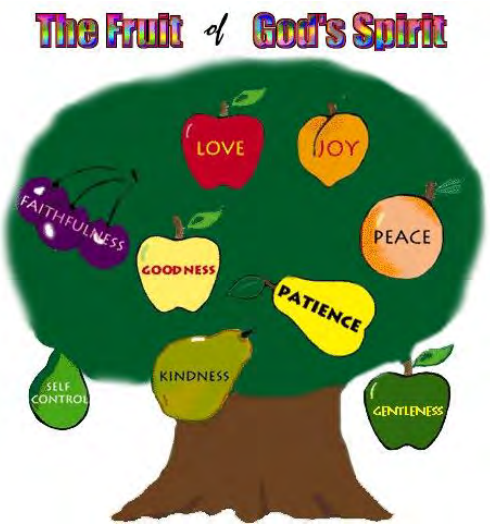

Pinksteren, het feest van de uitstorting van de Heilige Geest, vieren we op 8 juni samen met onze protestantse buren in de kerk van Tijnje (aanvang 9:30 uur!) Dit keer hangen er, zoals in voorgaande jaren het geval was, geen pinkstervlammen in de kerk, maar zult u fruitmanden aantreffen vol 'vruchten van de Geest'. Welke vruchten dat zijn? U kunt ze vinden in Galaten 5: 22-23, of aan de afgebeelde pinksterboom (wel in het Engels, maar ja, Pinksteren is nu eenmaal het feest van de vele talen!).

Zondag 15 juni: gezamenlijke dienst in Terwispel

Oorspronkelijk stond op zondag 15 juni een nieuwe editie van de Kerkendag in Gorredijk gepland. Door omstandigheden is deze kerkendag echter uitgesteld naar zondag 26 oktober. Omdat zowel de Protestantse Gemeente (PG) Langezwaag, Luxwoude, Jonkersân en de PG Tijnje-Terwispel door dit uitstel op zondag 15 juni zonder voorganger kwamen te zitten, is besloten er een gezamenlijke kerkdienst van te maken in Terwispel, met Dominee Frans Willem Verbaas als voorganger. De dienst begint om **9:30 uur**.

Zomervakantie en studieverlof ds. Frans Willem Verbaas

Van maandag 30 juni tot en met maandag zondag 27 juli hoop ik te genieten van vier weken zomervakantie. Aansluitend ben ik in de gelegenheid om vier weken studieverlof op te nemen, tot en met vrijdag 22 augustus. Op zondag 24 augustus hoop ik dan weer voor te gaan in de ochtenddienst. Tijdens mijn vakantie en studieverlof zal ik geen kerkdiensten leiden. Mocht u in deze periode een predikant nodig hebben, dan kunt contact opnemen met een van de kerkenraadsleden; zij kunnen u dan doorverwijzen naar een collega die mij zal vervangen.

Studieverlof? In onze kerk worden predikanten geacht altijd te blijven studeren. Want 'wie niet studeert, is niet bekeerd'. Om hiervoor tijd vrij te maken, kunnen predikanten verdeeld over een blok van vijf jaar drie maanden studieverlof opnemen. Twee maanden dienen zij te besteden aan het volgen van cursussen of aanvullende opleidingen. En één

maand kunnen zij invullen met persoonlijke studie. Sinds februari 2022, toen ik predikant werd in Langezwaag e.o., heb ik eerlijk gezegd niet veel werk gemaakt van cursussen en opleidingen. Alleen in 2023 heb ik de meerdaagse cursus 'Kerk-zijn in het dorp' gevolgd. Het kwam er verder niet van. Misschien heeft mijn leeftijd daarmee te maken: ik ben inmiddels 63 jaar, en dan worden mensen soms een beetje eigenwijs. Maar in overleg met de kerkenraad heb ik in de 'rustige' maand augustus wel vier weken 'vrije studieverlof' gepland. In die tijd zal ik dus niet voorgaan in kerkdiensten, en een collega zal mijn vervangen in pastorale situaties. Het zal het laatste vrije studieverlof zijn dat ik als actieve predikant zal opnemen, iets wat best bijzonder voelt... Over de invulling van deze vier weken het volgende. In november 2023 heb ik een historische roman gepubliceerd over de Utrechtse Suster Bertken, die van 1457 tot 1514 ingemetseld in een kluis heeft geleefd. Ik heb mij in de afgelopen maanden ten doel gesteld een vergelijkbare roman te schrijven over opnieuw een bijzondere middeleeuwse dame. Dit keer wil ik mijn pen wagen aan Hadewijch, de befaamde begijn, mystica en dichteres die leefde van ongeveer 1200 tot 1260. Deze Hadewijch heeft liederen, visioenen en brieven nagelaten, die tot op de dag van vandaag uiterst boeiende lectuur vormen, maar je moet er wel even voor gaan zitten. Welnu, dat 'zitten' ben ik van plan te gaan doen in augustus, gewoon in de pastorie, en bij mooi weer in de tuin onder de beukenboom. Mijn laatste 'vrije' studieverlof hoop ik dus te besteden aan het verzamelen van materiaal voor een nieuwe historische roman.
Helemaal afzijdig blijven van het gemeentewerk zal niet lukken. In de maand september staan er twee tentdiensten (in Langezwaag en in Tijnje) en een startdienst op mijn programma, en die moeten natuurlijk wel worden voorbereid. Dat neemt niet weg dat ik in september met een frisse geest en een hoofd vol verse kennis weer aan de slag hoop te gaan in uw midden. (FWV)

Anne Huitema exposeert tijdens Tsjerkepaad 2025

Net als in vorige jaren doet de Mattheüstsjerke ook dit jaar mee aan Tsjerkepaad Fryslân (zie ook pagina 9 in dit kerkblad). Van 5 juli tot en met 13 september zal de kerk op zaterdagmiddag geopend zijn ter bezichtiging. We hebben Anne Huitema, de kunstenaar die al zijn hele leven in Langezwaag woont, gevraagd dit jaar gedurende Tsjerkepaad een verzameling van zijn litho's in onze kerk te exposeren. We zijn blij dat hij op ons verzoek positief heeft gereageerd. Terwijl deze kopij wordt geschreven zijn alle bijzonderheden en details over deze expositie nog niet bekend. Via o.a. www.klaverbledtsje.nl en mededelingen in de kerk wordt u op de hoogte gehouden. Voor algemene informatie over Tsjerkepaad 2025 kunt u gaan naar www.tsjerkepaad.nl . Afgesproken is al wel, dat Anne zelf regelmatig aanwezig wil zijn op zaterdagmiddagen, en dus persoonlijk over zijn werk kan vertellen. Kom langs, kom kijken!

Tentdienst op zondag 7 september met de Spijkerpakkenband

Bij wijze van vooraankondiging: in het kader van het jaarlijkse Floraliafeest zal er op zondag 7 september een tentdienst in Langezwaag worden georganiseerd. De

Spijkerpakkenband is al uitgenodigd. De dienst zal beginnen om 10:30 uur en wordt, uiteraard, gehouden in de feesttent op de bekende locatie. Nadere informatie in het volgende nummer van *Rond de Preekstoel.*

Inspiratie regio Zuidoost

Taizéliederen zingen op vrijdagavond 13 en 20 juni en op zondagavond 22 juni in de Mattheüstsjerke

De liederen van de oecumenische kloostergemeenschap van het Franse dorpje Taizé worden ook in Nederlandse kerken graag gezongen. De liederen bestaan uit korte teksten op prachtige melodieën, die een aantal malen worden herhaald. In het *Liedboek, Zingen en bidden in huis en kerk* zijn een aantal Taizéliederen opgenomen (bijvoorbeeld Lied 103e, 117d , 301e, 681 en 900). De liederen kunnen eenstemmig en meerstemmig gezongen worden. Dat laatste is niet erg moeilijk, maar je hebt er medezangers en een kundige dirigent voor nodig. Die hebben wij gelukkig in de persoon van Jan Andries Dijkstra. De ervaring leert dat een avond Taizé zingen iets met een mens doet: je komt tot rust, je wordt geraakt, je geniet, je raakt geïnspireerd.
Vanuit de Raad van Kerken van Gorredijk en omgeving wordt op zondagavond 22 juni in de Langezwaag een zomeravondviering georganiseerd, die in de sfeer van Taizé zal verlopen: veel zingen, een korte lezing en een lange stilte in een sfeervol aangeklede kerk. Iedereen die van zingen houdt is van harte uitgenodigd om op de twee voorafgaande vrijdagavonden, 13 en 20 juni, het meerstemmig zingen van een aantal Taizéliederen te oefenen in de Mattheüstsjerke. Uiteraard bent u op zondagavond 22 juni ook welkom, als u de voorbereidende zangavonden niet hebt bijgewoond.
Degenen die de voorbereidende zangavonden bezoeken, wordt, zoals de Raad van Kerken Gordeo dat gewend is, om een eenmalige bijdrage van € 5,- gevraagd. Voor de Taizéviering van 22 juni is geen toegang vooraf, al wordt er aan het einde van de dienst wel gecollecteerd.
Aanmelding voor de zangavonden van 13 en 20 juni wordt op prijs gesteld.

Aanvang zangavonden op **vrijdag 13 en 20 juni**:	19.30 uur
Aanvang Taizéviering op **zondag 22 juni**:	19.30 uur
Plaats **zangavonden** en **Taizéviering**:	Mattheüstsjerke, Langezwaag
Leiding:	Jan Andries Dijkstra en ds. Frans Willem Verbaas
Bijdrage:	€5,-
Contactpersoon:	Frans Willem Verbaas
Aanmelding:	E: dominee@kerklangezwaag.nl M: 06-39510898

Dominee Frans Willem Verbaas (FWV)

KERKENWANDELING GORREDIJK, zondag 29 juni

Wat verbindt mensen meer dan samen op stap te gaan?

Vanuit deze gedachte organiseert de Raad van Kerken, Gorredijk e.o., een wandeling langs kerkgebouwen in Gorredijk. Er zijn er nogal wat in deze plaats, ook al zijn ze niet allemaal meer in gebruik. Welke plaatsen doen we allemaal aan? We verzamelen om half drie, zondagmiddag 29 juni, in de parochiezaal van de katholieke kerk, met een kop koffie/thee. Om **15.00 uur starten** we met een bezichtiging van de **katholieke kerk**. Dan lopen we langs de voormalige Doopsgezinde kerk, ook de Ontmoetingskerk en de restanten van de oude hervormde kerk. We staan stil bij het monument voor de weggevoerde joden. Het gebouw van de Regiobank geeft een paar van zijn geheimen prijs: hier hield Domela Nieuwenhuis zijn bijeenkomsten. De vrijmetselarij wordt niet vergeten, en via de voormalige gereformeerde kerk komen we bij een lege plek aan de Langewal waar de synagoge heeft gestaan. Dan naar het pakhuis waar de katholieke gemeenschap begon met haar erediensten, een soort 'Onze-Lieve-Heer-op-Zolder'… We vergeten het kerkje Eben Haëzer niet en ook bezoeken wij de oude kerk van Kortezwaag. Zo wandelen we weer terug naar de katholieke kerk en is de wandeling ten einde.

Aanmelding is niet nodig, en natuurlijk zijn alle belangstellenden
van harte welkom!

De voorbereidingscommissie:

Dhr. Rinse Spits
Pastoor Koos Tolboom

Tsjerkepaad 2025

Ook dit jaar is er weer Tsjerkepaad in onze provincie. Vorig jaar zijn er naar schatting in totaal zo'n 50.000 bezoeken geweest in de bijna 250 kerken die de deuren open hadden. Het aantal bezoekers per kerk was heel verschillend; van enkele per zaterdag tot meer dan 100 per zaterdag in de toeristenplaatsen. We verwachten dat weer zo'n 250 kerken de deuren openstellen in de periode van 5 juli tot en met 13 september. Op zaterdag 28 juni is de officiële opening in de kerk van Boazum. De afsluiting zal zijn op 20 september in de Sint Martenskerk van Beetsterzwaag. Bij opening en de afsluiting bent u van harte welkom. Het programma van deze bijeenkomsten wordt gepubliceerd op de website www.tsjerkepaad.nl.

Gastvrouw/gastheer in Langezwaag

Ook wij in Langezwaag doen dit jaar weer mee met Tsjerkepaad en zullen de deur van de Mattheüstsjerke op de zaterdag weer openzetten voor bezoekers. Zoals u elders kunt lezen zal Anne Huitema exposeren. We willen de bezoekers graag gastvrij ontvangen, daarom zoeken we nog een aantal mensen die op één of meer zaterdagmiddagen in juli,

augustus of begin september gastheer of gastvrouw willen zijn in onze kerk. Het is toch mooi om bezoekers onze mooie historische kerk en de tentoonstelling te laten zien. Soms levert het ook bijzondere ontmoetingen op, zo kwam vorig jaar een familielid langs van de architect die bijna 100 jaar geleden de kerk gerestaureerd had.

Opgeven als gastheer/gastvrouw kan bij Rinse Spits, e-mail scriba@kerklangezwaag.nl.

We hopen op een mooie Tsjerkepaadperiode.

Scriba Rinse Spits

COLLECTES

Collectedoelen **QR-codes**

1 juni **Nederlands Bijbelgenootschap**

Het Nederlands Bijbelgenootschap brengt de Bijbel dichtbij, sinds 1814. Samen met leden en donateurs maken ze het mogelijk dat mensen in binnen- en buitenland de Bijbel ontdekken, ervaren en doorgeven. Dat doen ze voor volgende generaties, in andere talen en in nieuwe vormen. Het Nederlands Bijbelgenootschap is er voor iedereen die de Bijbel relevant vindt en er zingeving voor zijn of haar leven aan wil ontlenen.

29 juni **Werelddiaconaat**

Moldavië – Kerk helpt kwetsbare mensen

Vanwege de grote armoede en werkloosheid in Moldavië werken veel inwoners in het buitenland. Dat betekent dat veel kinderen en ouderen alleen achterblijven. Hoewel kerken maar weinig geld en vrijwilligers hebben, willen ze er voor deze kwetsbare en eenzame kinderen en ouderen zijn. Moldovan Christian Aid (MCA) ondersteunt kerkelijke gemeenten bij diaconale initiatieven en traint jongeren zodat zij ouderen kunnen helpen. Dit werkt twee kanten op: door elkaar te ontmoeten zijn jong én oud wat minder alleen!

13 juli **Voedselbank**

De Voedselbank is een organisatie van een groep vrijwilligers die zich bezig houdt met: “Het inzamelen van kosteloos ter beschikking gestelde levensmiddelen, om deze kosteloos uit te delen aan personen die onvoldoende middelen hebben om in hun levensonderhoud te voorzien.” De Voedselbank slaat twee vliegen in één klap. Levensmiddelen die niet meer geschikt zijn voor verkoop in de winkel, maar nog prima geschikt zijn voor consumptie, worden niet meer weggegooid en verspild, maar gebruikt

om mensen te helpen die deze levensmiddelen hard nodig hebben, omdat ze om welke reden dan ook niet voldoende geld hebben om voldoende eten te kopen.

27 juli **Terres des Hommes**

Terres des Hommes werkt aan een wereld waarin alle kinderen een menswaardig bestaan hebben en kunnen opgroeien tot zelfstandige volwassenen. Een wereld waarin kinderen niet meer worden uitgebuit en ze zorgen ervoor dat deze kinderen zich in een veilige omgeving kunnen ontwikkelen.

10 augustus **Zomerzending**

Cuba – Cubaanse kerken bieden hoop

Cuba zit in een diepe economische crisis. Er is tekort aan voedsel, brandstof en elektra. Jongeren en goed opgeleide mensen vertrekken naar het buitenland. Ouderen en zieken staan er alleen voor. Kerk in Actie steunt Cubaanse kerken om pastorale en diaconale hulp te bieden. Volwassenen en jongeren kunnen theologisch onderwijs of leiderschapstrainingen volgen en praktische vaardigheden leren. Zij geven hoop via bijbelstudies, thuiszorg en maaltijden van zelf verbouwd voedsel. Ze ondersteunen ouderen in hun dagelijkse strijd om het bestaan.

24 augustus **Aanloophuis Heerenveen**

Oer de Brêge in Heerenveen is een stichting die als doel heeft tijdelijke hulp te willen bieden aan mensen die in geestelijke- en maatschappelijke nood verkeren. In het bijzonder gaat het om mensen die weinig sociale contacten hebben, daardoor eenzaam zijn en een steuntje in de rug wel goed kunnen gebruiken. We staan open voor alle mensen die op een of andere manier moeite hebben om hun weg te vinden in onze maatschappij. Het bereik van het aanloophuis omvat Heerenveen en wijde omgeving.

U kunt uw collecte overmaken door gebruik te maken van de QR-codes. Deze codes zijn ook te vinden bij het collecterooster op de website www.kerklangezwaag.nl.

Collecteopbrengsten

6 april 2025	Zending (Golfstaten)	€ 144,15
17 april 2025	Rudolpstichting	€ 102,08
20 april 2025	Noodhulp (Oekraïne)	€ 300,40
4 mei 2025	Noodhulp (Soedan)	€ 52,30

(Dorpshistoricus Hielke de Vries verdiepte zich in de geschiedenis van de bekering van Friesland en Langezwaag. In een serie van 5 artikelen zullen zijn bevindingen worden afgedrukt in Rond de Preekstoel. In het Paasnummer beschreef hij de ontwikkelingen tot ongeveer het jaar 700 na Christus. In dit zomernummer van Rond de Preekstoel volgen het tweede en derde artikel.)

Hoe kwam het christelijk geloof in Friesland?
Deel 2

Vanaf de 7e eeuw wordt er in het zuiden van Frisia voortdurend gevochten om de macht tussen de Friezen en de Franken, die in noordelijke richting oprukken. Maar de Friese koning Redbad is niet het type dat makkelijk over zich heen laat lopen. Ondertussen doen talrijke missionarissen pogingen om het christendom in Frisia aan de man te brengen. Dat lukte in eerste instantie met de spiegeltjes-en-kraaltjes-methode, maar zo gauw de rondtrekkende missionarissen weer vertrokken, viel men terug in het heidendom. De bekendste missionaris die de Friezen moest kerstenen was Bonifatius. De paus droeg hem op in het gebied van de Germanen het christendom te verspreiden en een kerkelijke organisatie op te zetten. Op zijn derde missietocht in 754 werd de sober levende en reeds bejaarde Bonifatius (82) met een groep volgelingen bij Dokkum vermoord.

In de 9e eeuw kregen de Friezen te maken met invallen van agressieve Vikingen, die op hun boten vanuit Scandinavië kwamen. Net als de Friezen moesten die Vikingen aanvankelijk weinig van het christendom hebben. Misschien groeide er om die reden uiteindelijk goede handelsbetrekkingen en besloten sommige Friezen zich zelfs bij de avontuurlijke Vikingen aan te sluiten. In de 10e en 11e eeuw werden de Vikingen definitief verdrongen en kregen christelijke missionarissen steeds meer grip op de Friezen. Het eerste klooster, genoemd naar Sint-Odulfus, werd in de 11e eeuw gesticht in Stavoren. Daarna werden steeds meer kloosters, kerken en kapellen gebouwd. Vanuit Rinsumageest, waar al vroeg het Claercampklooster werd gesticht, verspreide het christendom zich zuidwaarts naar

de zand- en veengebieden rond Bakkeveen. Op een terp bij Nes (Akkrum) werd in deze tijd een klooster gesticht dat hoorde bij de Duitse Orde (een kruisridderorde). Monniken in dit klooster zetten zich o.a. in voor de verzorging van zieken en gewonden uit de kruistochten. Niet veel later zou het Haskerconvent (*convent* is klooster) in Haskerdijken zijn gesticht. Dit is het klooster waar de beroemde monnik Dodo van Haske zou hebben gewoond. In deze periode heeft waarschijnlijk in Luxwoude een houten kapel gestaan. In het naburige Langezwaag stond toen al een stenen kerk die een eigen pastoor had. De naam *Langezwaag* luidde oorspronkelijk: Utresuagh (*utre* = buiten) en *suagh* = greiden). Langezwaag viel onder het dekenaat van Bornego (*Borne* = de rivier de Boorne en *go* staat voor *gouw* = bestuurlijke eenheid), waarvan de hoofdkerk in Nes stond aan de Boorn.
Het reeds genoemde Claercampklooster had een veenmeester in dienst, die zich al vroeg bezighield met de winning van en handel in turf. Om de turf en andere producten te vervoeren had men handelsschepen die tot aan Hamburg voeren. Dit feit zou kunnen verklaren dat men op de terugweg uit Hamburg zandsteen meenam voor het maken van altaarstenen en voor de bouw van kloosterkerken. Waarschijnlijk is er in de 11^{e} of 12^{e} eeuw via deze weg een altaarstaan van zandsteen in de kerk van Langezwaag terechtgekomen. Deze steen, die momenteel in het Fries Museum wordt bewaard, heeft asymmetrische afmetingen van 160 tot 148 lang en 71 tot 84 breed. Er zit een reliekholte in, ook wel *sepulcrum* genoemd, waarin een stukje bot van een heilige werd bewaard of een voorwerp dat met Christus in aanraking geweest. De vijf kruis die in de steen zijn gekerfd, verwijzen naar de vijf kruiswonden van Jezus.

Het klooster in Luinjeberd heette eerst Steenkerk (tot 1375) en werd later herbouwd en kreeg toen de naam Mariënbosch . Het katholieke verpleeghuis in Heerenveen heet nog altijd zo. Met de komst van kloosters kwam er zielzorg en onderwijs naar Frisia. Bovendien ontgonnen de monniken landbouwgronden, legden zij zeedijken aan en zorgden ze voor de drooglegging van een groot gedeelte van de Middelzee. Rond 1500 bezaten kloosters in Friesland ruim 20% van de landbouwgrond. Als gevolg daarvan bezitten heden ten dage veel kerken, zoals die van Langezwaag, nog steeds landerijen.

Rondom de oude Middelzee zijn nog enkele van origine katholieke dorpen te vinden, zoals Blauwhuis, Roodhuis en Irnsum. Om de bereikbaarheid te verbeteren ging werden er begaanbare voet- en karrenpaden aangelegd tussen de kloosters aangelegd. Dat zou de herkomst kunnen verklaren van de oudste weg van Opsterland, de Hegedyk die dwars door het veengebied de gehuchten Oudeschoot, Haskerdijken, Nes, Terbanterschans,

Luinjeberd, Luxwoude, Lange- en Kortezwaag, Lippenhuizen en Bakkeveen met elkaar verbond. En dat Allemaal dankzij het harde werk van vrome monniken!

Hielke de Vries

Hoe kwam het christelijk geloof in Friesland?
Deel 3

Eind 15e en begin 16e eeuw groeide de weerstand tegen het gedrag van geestelijken en kloosters, en tegen kwalijke kerkelijke praktijken. In 1517 timmerde Maarten Luther zijn 95 stellingen op de kerkdeur van Wittenberg, een stad in een van de Duitse vorstendommen. De stellingen waren onder andere gericht op de zogenaamde aflatenhandel: voor geld kon men kwijtschelding van zonden verkrijgen en daarmee een mooie plek in hiernamaals reserveren. Vooral rijken konden hier natuurlijk van profiteren... Ook wilde Luther de rol van de individuele gelovige versterken. Gewone gelovigen mochten voortaan meezingen in de kerkdienst. Luther maakte van de algemene kerkzang zo een belangrijk middel tot geloofsversterking. Voor iemand als Johann Sebastian Bach is de Lutherse kerkzang een belangrijke inspiratie geweest om korte eenstemmige gezangen (koralen) te componeren.

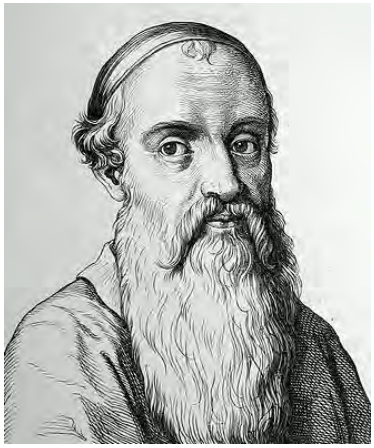

In eind 16e eeuw kwam in Friesland de beweging van de wederdopers op. Zij werden ook wel *mennisten* genoemd, naar de theoloog Menno Simonsz (1496-1561), die geboren werd in Witmarsum. De wederdopers hadden felle kritiek op de rooms-katholieke kerk met haar rijkdom en macht. De Friese Staten kozen op 31 maart 1580 voor de prins Willem van Oranje als regent en al snel werd de rooms-katholieke eredienst daarna verboden. Vele kloosters werden gesloopt. De grote stenen (kloostermoppen) werden vaak gebruikt voor de bouw van protestante kerken zoals de Kruiskerk in Bergum en de Grote Kerk in Leeuwarden.

Voor de Mattheüstsjerke van Langezwaag betekende dit dat alle voorwerpen die herinnerden aan de katholieke eredienst uit de kerk verwijderd moesten worden. Dat is waarschijnlijk ook het lot van de altaarsteen geweest die daarna jarenlang als drempelsteen werd gebruikt. Bij de laatste restauratie in 1960 van de kerk is de altaarsteen herontdekt achter de kerk, waar hij een iets andere functie had gekregen: hij werd daar namelijk gebruikt als afscheiding van een urinoir (!). Enkele kloostermoppen die men onder der vloer terugvond tijdens deze restauratie zijn door toedoen van de Gorredijkse pastoor Van Ulden gebruikt om als kruisvorm ingemetseld te worden in de nieuwe ooms Katholieke Kerk aldaar. Blijkbaar waren de scherpste kantjes in de relatie tussen rooms-katholieken en protestanten inmiddels wel afgesleten.
Overigens ontleent de Mattheüstsjerke haar naam aan de gelijknamige man die tolheffer van beroep was en een van de eerste discipelen van Jezus werd. Na zijn dood werd Mattheüs de beschermheilige van de belastinginners, en van de Langezwaagse kerk!

De reformatie had zes principes: alleen door de bijbel, alleen door geloof, alleen door Christus, alleen door genade, alleen door ‘het priesterschap van alle gelovigen’ kon een mens zalig worden, en door alleen aan God alle eer te geven. Op basis van deze principes werd in 1584 in Franeker een universiteit opgericht, met al eerste doel het opleiden van predikanten.
Aanvankelijk was de theologische lijn in Franeker calvinistisch van aard, maar dat veranderde in de loop van de 18e eeuw. De geest van de Verlichting, waarin rede en wetenschap centraal stonden, kreeg steeds meer invloed in Franeker. Het gevolg daarvan was: een sterke opkomst van de vrijzinnigheid in Friesland. In de 19e eeuw verbond de vrijzinnigheid zich met de opkomst van allerlei sociale bewegingen die iets wilden doen aan de armoede van de arbeidende klasse. Vrijzinnige predikanten als Domela Nieuwenhuis ruilden tenslotte hun vrijzinnige geloof helemaal in voor het socialisme. Domela Nieuwenhuis liet een verdeelde kerk achter. Enerzijds waren er de klassieke gereformeerden, die vasthielden aan traditionele leerstelligheid. Anderzijds waren er de meer ruimdenkende hervormden, die het liefst alle soorten van christelijk geloof een plaats boden binnen de muren van de ene vaderlandse kerk.

Een andere verklaring voor de groeiende aanwezigheid van vrijzinnigheid in Friesland wordt gezien in het feit dat Friezen altijd een verlangen hebben gehad naar onafhankelijkheid en vrijheid. De Friese volksaard was en is immers vasthoudend en onbuigzaams. *Leaver dea as slaef* staat geschreven op een grote steen, die afkomstig is uit een sloot bij de Tijnje, en die tegenwoordig op het Rode Klif bij Warns ligt.

(Wordt vervolg.) Hielke de Vries

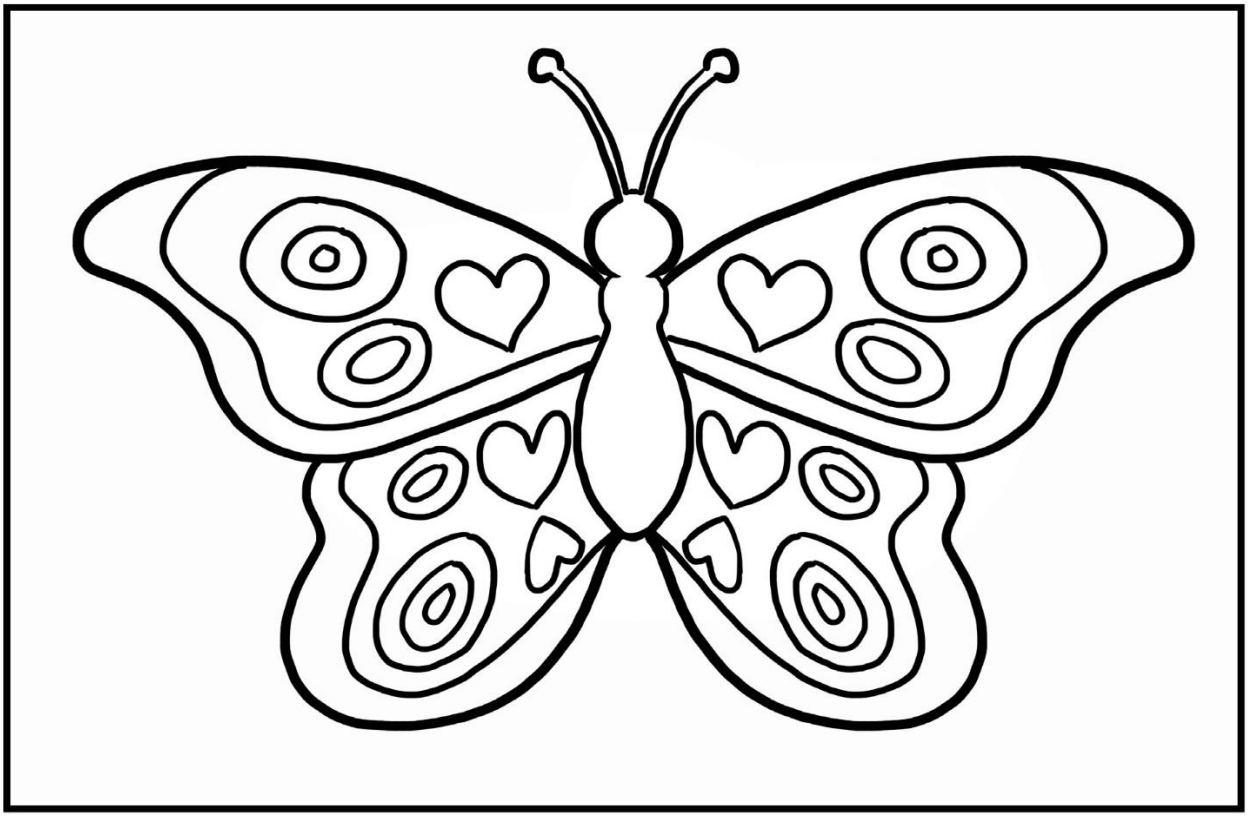

Momenteel is de woning van de diaconie, aan De Finne 25 te Langezwaag, <u>niet</u> te huur omdat deze wordt bewoond door Oekraïense vluchtelingen		
Contactgegevens kerk Langezwaag, Luxwoude , Jonkerslân		
Predikant Ds. Frans Willem Verbaas	't Hou 2A 8404 GH Langezwaag	T: 0513 85 69 92 M: 06 39 51 08 98
	E: dominee@kerklangezwaag.nl	
Koster Henk de Vries	Jister 40 8404 GZ Langezwaag	M: 06 29 52 69 72
	E: koster@kerklangezwaag.nl	
Ouderling / Scriba Rinse Spits	Schansburg 48 8401 SG Gorredijk	M: 06 22 46 56 71
	E: scriba@kerklangezwaag.nl	
Ouderling Tjitske de Jong	Paradys 1A 8404 BV Langezwaag	M: 06 10 84 44 09
	E: tjitske.dejong.reidsma@gmail.com	
Administratie - kerkrentmeester Jan Postmus	't Hou 28 8404 GJ Langezwaag	M: 06 12 71 02 67
	E: facturenkerkrentmeesters@kerklangezwaag.nl	
Bankrekeningnummer kerkrentmeesters: NL10 RABO 0334 6003 08		
Ouderling - kerkrentmeester Martine Zwaagstra	't Hou 5 8404 GH Langezwaag	M: 06 38 69 47 63
	E: martinevansteinvoorn@gmail.com	
Ouderling Leo Veldman	Lang' Ein 4 8404 BN Langezwaag	T: 0513 68 91 01 M: 06 52 63 84 66
	E: Veldman.I.m@gmail.com	
Diaken/ administratie diaconie Geartsje Cuperus	't Hou 28 8404 BN Langezwaag	M: 06 15 36 34 33
	E: geartsjecuperus@gmail.com	E:facturendiaconie@kerklangezwaag.nl
Bankrekeningnummer diaconie: NL39 RABO 0334 6028 90		
Diaken Sietske Hendriks-Hooisma	Jister 46 8404 GZ Langezwaag	T: 0513 68 89 88 M: 06 27 55 23 53
	E: hooisma.sietske@gmail.com	
Diaken Liset Otten	't Hou 20 8404 GH Langezwaag	T: 0513 68 96 33 M: 06 82 97 49 25
	E: lisetotten@live.nl	
Administratie begraafplaats Henk de Vries	Jister 40 8404 GZ Langezwaag	M: 06 21 99 48 91
	E: begraafplaats@kerklangezwaag.nl	
Kerkrentmeester Erik Zwaagstra	't Hou 5 8404 GH Langezwaag	M: 06 42 85 48 27
	E: kerkrentmeester@kerklangezwaag.nl	
Redactie kerkblad Jelly de Vries	De Nije Sleat 9 8403 BE Jonkerslân	M: 06 20 68 15 55
	E: kerkblad@kerklangezwaag.nl	
Beheer website / communicatie Wietse Bosma	Skoalplein 29 8404 GV Langezwaag	T: 0513 68 99 08 M: 06 45 63 04 63
	E: webmaster@kerklangezwaag.nl /E: communicatie@kerklangezwaag.nl	
Beheer Facebook Debora Zeldenrust	Lang' Ein 4 8404 BN Langezwaag	M: 06 54 91 79 21
	E: facebook@kerklangezwaag.nl	

Heer, raak mij aan met uw adem

Heer, raak mij aan met uw adem,
reik mij uw stralend licht,
wijs mij nieuwe wegen,
geef op uw waarheid zicht.

Raak met uw adem mijn onrust
tot ik de rust hervind.
Al mijn wonden heelt Gij:
Gij ziet in mij uw kind.

Wees ook de Geest die mij aanvuurt
en al mijn twijfels bant.
Als geroepen kom ik:
mijn tijd is in uw hand.

Kom en doorstraal mijn dagen,
Geest van God uitgegaan,
die mijn ogen opent
voor wie nu naast mij staan.

Heer, raak ons aan met uw adem,
geef ons een vergezicht!
Draag ons op uw vleugels,
zegen ons met uw licht!

Lied 695, uit: Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk